

quod soli gratiae gratum facienti propriissime convenit; nam illa est quae dat jus gloriae, et filios Dei constituit, ut supra declaratum est. Et inferius dicitur charitas infundi in cordibus per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, utique per gratiam, ut supra ponderavi. Et consonat illud ad Tit. 3: *Non ex operibus justitiae que secimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit, per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Jesum Christum Dominum nostrum, ut justificati gratia ipsius haeredes simus, secundum spem vitae aeternae.* Ubi per eamdem gratiam justificari dicimur, per quam et Spiritus in nos effundi, et nos salvari, regenerari, et haeredes vitae aeternae fieri dicimur; regeneratio autem per se terminatur ad hanc gratiam, per quam divinam naturam participamus, et filii ac haeredes constituimur; ergo per eamdem dicimur justificari.

18. Concilium Tridentinum id ipsum docet. — Quapropter de eadem gratia optime intelligitur etiam Concilium Tridentinum, quoties formam justificantem gratiam appellat, et, licet addat aliquid aliud, semper ponit illam primo loco, tanquam primariam et essentialiem formam. Sic sess. 5, can. 5, *per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quae in baptismate consertur*, dicit *culpam originalem remitti*; et sess. 6, cap. 4, describit justificationem, *ut sit translatio ab eo statu, in quo homo rascitur filius primi Adae, in statum gratiae, et adoptionis filiorum Dei.* Ibi enim nomine gratiae non potest generatim intelligi donum gratis datum, quia non sufficit quodlibet tale donum ad justificationem; intelligitur ergo speciale donum sanctificans, ac per hoc justificans; et cum additur, *et adoptionis*, satis declaratur esse haec gratia sanctificans; nam illa est proprie adoptans, ut supra dictum est. Et in c. 7, dum dicit: *Per suspicionem gratiae et donorum*, illam ponit ut pri-
mam et essentialiem justitiam; cetera dona, ut illam consequentia. Et inter haec dona numerat inferius charitatem, fidem et spem, quia sunt praecipua; maxime vero adjungit gratiae charitatem in can. 11, quia nunquam separantur.

19. Idem sumitur ex doctrina Augustini. — Neque etiam D. Augustinus ab hac sententia alienus est; nam, licet frequenter justificationem tribuat charitati, et quia illa est nobis notior, et quia per proprios ejus actus ad gratiam et justitiam comparandam pre-

cipue disponimur, vel etiam quia per charitatem intelligit vinculum amicitiae cum Deo, in quo principaliter gratia continetur; nihilominus aliquando tribuit formalem justificationem, vel gratiae, vel justitiae, distinguendo illam a charitate. Nam in lib. de Spirit. et litt., cap. 42, in fine, sic inquit: *Charitas Dei dicta est diffundi in cordibus nostris, non quae nos ipse diligit, sed qua nos facit dilectores suos, sicut justitia Dei, qua justi ejus munere efficimur, et Domini salus, qua nos salvos facit, et fides Jesu Christi, qua nos fideles facit.* Ubi sicut ponit fidem a charitate distinctam et formaliter constituentem fidem, ita ponit etiam justitiam ab utraque distinctam, et inhaerentem homini, eumque formaliter justum constituentem, quae certe non potest esse nisi gratia. Et in aliis locis sape dicit defendere se gratiam Dei, qua justificamur, sub qua generali appellatione sine dubio includit omnia gratiae auxilia, tamen etiam significat omnia illa dari propter quamdam specialem gratiam, *qua in adoptionem filiorum per Jesum Christum transferimur, et qua eruimur de potestate tenebrarum, etc.*, ut loquitur lib. de Hæresib., in 88; propria autem gratia, per quam adoptamur, et per quam formaliter a potestate tenebrarum eruimur, est gratia sanctificans. Et conc. 26 in Psalm. 118: *Quis, inquit, facit in homine justitiam, nisi qui justificat impium, hoc est per gratiam ex inproposito facit justum?* Unde ait Apostolus: *Justificati gratis per gratiam ipsius. Facit ergo justitiam, id est opus justitiae, qui habet in se justitiam, id est opus gratiae.* Et similes locutiones possunt in aliis Patribus notari, qui etiam eamdem formam dicunt esse justificantem, et deificantem animam, seu illam divinæ nature participem reddentem, et similia quæ supra notata sunt, et soli formæ gratiae propriissime convenient. Ea tamen omitto, quia in rigore non sunt efficacia propter æquivocam significationem nominis *gratiae*. Nam illud de se commune est, quia forma gratiae non habet speciale nomen sicut habet charitas, et aliæ virtutes; ideo ipsum commune nomen *gratiae* per excellentiam illi tributum est, et ideo non potest cum certitudine constare in qua significatione nomen *gratiae* in hujusmodi locutionibus usurpetur; supposita tamen rei probabilitate, sine dubio plurimæ illarum proprius de hac gratia, quam de aliqua virtute speciali intelliguntur. Nam etiam huic gratiae optime justitiae opera tribuuntur, et tanquam radici et principali prin-

cipio, et quia ratione illius dantur auxilia. Unde illa etiam dici solet necessaria ad servanda mandata, et vincendas gravissimas tentationes, ut in lib. 1 et 2 visum est.

20. Gratia non habet complementum justitiae sine aliis infusis virtutibus. — Respondeatur ad primum dicendi modum initio cap. positum. — Ut vero rationibus dubitandi in principio positis, et argumentis prioris opinionis satisfaciamus, addendum est, licet unica gratia sit essentialiter justitia infusa, nihilominus non habere complementum seu statum justitiae sine aliis virtutibus infusis; unde, quia nomine justitiae significari solet forma bene disponens hominem ad prompte operandum justitiam, etiam quoad proximam facultatem operandi, ideo etiam justitia simpliciter dicta non solet sumi pro una illa qualitate, sed ut includit etiam alios habitus infusos cum debita proportione. Hoc ad summum probant quae in priori parte rationum dubitandi ex Conciliis Viennens. et Tridentino, et ex ipsa appellatione generalis justitiae adducta sunt. Declaraturque in hunc modum. Nam res certissima est habitus virtutum dari homini jam participant naturam Dei per gratiam, ut sit promptus et bene dispositus ad operandam justitiam. Quod vero ad nomen pertinet, etiam est certum ex usu vocis, ad statum et complementum justitiae simpliciter dictæ, esse necessariam illam proximam dispositionem recte operandi; ergo recte etiam dicimus justitiam, unde quaque completam et perfectam, has omnes virtutes includere, et in collectione, concentu et ordine illarum consistere.

21. Charitas maxime necessaria est ad hoc complementum justitiae. — Est autem observandum in hoc esse differentiam et inæqualitatem inter ipsosmet habitus virtutum; nam charitas est proxime conjuncta cum gratia, et ex parte hominis completum vinculum amicitiae cum Deo, et respectu aliarum virtutum comparatur ut forma ordinans illas ad supremum finem ultimum, et ideo maxime necessaria est ad hoc justitiae complementum, et ob hanc perfectionem et connexionem cum gratia solet etiam appellari justitia. At vero fides necessaria est ut fundamentum justitiae, ut Concilium Tridentinum interpretatur. Et ad illam accedit spes, tanquam promovens aliquo modo illud fundamentum, et robur illi tribuens. Reliquæ autem virtutes et dona sunt veluti instrumenta necessaria ad operandam et conservandam justitiam. Atque haec omnia, unumquodque in suo ordine et gradu, ad jus-

titiae complementum concurrunt. Et hoc etiam probant quæ circa opinionem Vegæ et Sotii notabamus. Idemque intendit D. Thomas in locis illis allegatis. Et consonat etiam Augustin. lib. 19 de Civitat., cap. 27. Unde non negamus quin speciali quadam et majori ratione numerentur in hac forma justitiae Theologales virtutes; tum quia illæ sunt præcipuae, tum quia sunt quasi per se primo necessariæ ad tendendum in Deum; tum etiam quia de illis est multo major certitudo, quod in justificatione infundantur. Neque contra hoc obstant quæ in rationibus dubitandi secundo loco proponebantur; nam prima et tertia ad summum probant gratiam esse justitiam essentialiem. Ad secundam vero dicitur fidem in peccatore esse mortuam et informem, et ideo in illo statu non esse, proprie loquendo, partem justitiae, sed fundatum ejus, ut loquitur Tridentinum, vel inchoationem quamdam justitiae, ut loquitur Augustinus, quæst. 2 ad Simplician. Et propterea, etiamsi gratia eadem in nobilio statu beatitudinis, vel in Christi anima, sit absque fide, nihilominus justitia infusa non in essentia, sed in quadam proprietate varietatem recipit, et ita facile omnia conciliantur.

CAPUT X.

UTRUM IN JUSTIFICATIONE HOMINIS VERA PECCATORUM REMISSIO FIAT?

1. Sensus questionis. — Hactenus formalem effectum gratiae habitualis, quatenus aliquid perfectionis in homine ponit, quoad fieri potuit, explicuimus, eamque partem justificationis quæ in hominis renovatione consistit, declaravimus; nunc dicendum est de altera parte, quæ ad remotionem mali seu peccati spectat. Potest autem esse sermo vel de peccato jam commiso, vel quod in futuro tempore committi potest, et contra utrumque juvat gratia justificans (ut ex Concilio Milevit. et Cœlestino Papa paulo ante diximus); diverso tamen modo, nam contra peccatum commissum succurrit ut gratia operans, juxta modum loquendi D. Thomæ, id est, informando; contra futurum peccatum, ne committatur, juvat ut gratia cooperans, id est, efficiendo; et ideo prior tantum consideratio ad hunc locum spectat; de posteriori autem in lib. 1 et 6 multa dicta sunt, et in libr. 10 ex professo tractanda est. Sub peccato autem commisso peccatum etiam contractum com-

prehendimus, nam commissum proprie dicitur actuale, seu personale peccatum; contracatum autem originale vocatur, quia non propria voluntate fit, sed origine trahitur. Actuale autem peccatum rursus dividitur in mortale et veniale; ex quibus illud prius cum originali convenit in essentiali culpa seu macula habituali, et in oppositione ad gratiam et justitiam, et ideo sub absoluta peccati appellatione utrumque comprehendimus; nam de utriusque exclusione dicturi sumus. Peccatum autem veniale non ita opponitur habituali gratiae, nec per illam formaliter excluditur, et ideo ejus remissio per se ad praesentem effectum non spectat, aliquid vero obiter attingemus. Denique in peccato commisso duo sunt, scilicet, culpa et reatus poenae, et utriusque remissio fit per gratiam, principaliiter tamen remissio culpæ; et ideo hæc præcipue consideranda est in praesenti, nam remissio poenæ magis ad materiam de satisfactione pertinet; attingemus autem ea quæ cum remissione culpæ connexa fuerint. Primum ergo omnium videndum est, qualis remissio culpæ per Christum fiat; postea, quomodo sit effectus gratiae habitualis, dicemus.

2. *Figmentum hæretorum.* — *Staplet., lib. 3 de Justific., cap. 8.* — In quæstione igitur proposita, hæretici hujus temporis, cum totam justificationem in sola peccatorum remissione constituant, talem peccati remissionem confingunt, ut sola remissio poenæ et non culpæ censeri debeat. Dixit enim Luther., artic. 2, concilcare Christum, et Paulum, qui negat in puer baptizato manere peccatum. Aliis vero locis dicit propter fidem non imputari. Addidit vero in art. 10 peccata manere, nisi credantur remissa, in quo videtur e contrario sentire, quod, si credantur remissa, non manent; intelligit autem tunc non manere, quia non imputantur. Et sic etiam dixit Chemnitius in baptismō fieri plenam et perfectam remissionem peccatorum; ita vero declaravit illam, ut dixerit manere in renato tale malum, propter quod juste posset a Deo damnari, sed propter Christum non imputari illud ad damnationem, et hanc esse plenissimam remissionem. Unde alii liberius loquuntur, dicentes peccata non ita remitti ut tollantur penitus, et evellantur, sed ut radantur seu potius tegantur, quatenus Deus, per Christi justitiam homini imputatam, illa peccata homini non imputat ad condemnationem. Quod profecto, sincere et sine tergiversatione rem explicando, nihil aliud est quam dicere, peccata re-

mitti, nihil aliud esse quam non puniri ex indulgentia et concessione Dei, et ita remitti quoad poenam, non quoad culpam. Et hunc errorem, saltem quoad modum loquendi, olim docuisse aliquos hæreticos retuli in 3 tom. 3 part., disput. 26, ubi etiam adverti Pelagianos illum tribuisse Augustino, ex eodem lib. 1 contr. duas Epist. Pelagian., c. 13. Fundamenta hæretorum postea dissolvemus; nunc veritas catholica stabilienda est.

3. *Veritas catholica statuitur.* — *Probatur primo ex Scriptura testimonis.* — Primo ergo asserimus Deum hominibus justis vere et proprie remittere peccata, ita ut post remissionem nihil quod veram rationem culpe habeat, in ipsis maneat. Hanc assertionem fere sub his verbis definit Concilium Tridentinum, sess. 5, cap. 5, et, licet de peccato originali specialee loquatur, tamen comprehendit omnia alia quæ cum illo possunt esse conjuncta, et omnia dicit per baptismum omnino deleri, quod latius docet in sess. 6. Nam in cap. 4 definit justificationem esse translationem ab statu peccati ad statum filiorum Dei; in c. 7, docet simul cum justitia recipere hominem veram remissionem peccatorum, quia illa est vera et perfecta justitia, quæ renovat animam; et in c. 14 addit, idem quoad remissionem culpe et poenæ æternæ credendum esse de justificatione, quæ per poenitentiae sacramentum in re, vel in voto post baptismum fit. Et in sess. 14, cap. 2 et 3, et can. 3 et 4, eamdem doctrinam tradit. Probari autem potest primo expressis Scripturæ testimoniis, Psalm. 50: *Lavabis me, et super nivem dealbabor,* quod nullo modo vere dici potest, si post remissionem peccata remanerent; et ideo ibidem petit David: *Averte faciem tuam a peccatis meis, et omnes iniquitates meas dele.* Ubi non tam erat sollicitus de remissione poenæ quam culpæ; tum quia hæc proprie iniquitatis nomine significatur, tum etiam quia alias Deus remitteret injuriam sicut homo, et non magis deleret iniquitatem quam deleaf homo, qui supplicium remittit. Et idem beneficium agnoscit David, Psalm. 102 dicens: *Longe fecit a nobis iniquitates nostras.* Similis promissio habetur Isai. 1: *Venite, et arguite me,* usque ad illud: *Sicut nix dealbabuntur.* Unde cap. 27 dicitur: *Iste est omnis fructus, ut auferatur peccatum;* et cap. 43: *Ego sum, ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me;* et cap. 44: *Delebit ut nubes iniquitates tuas, et quasi nebulam peccata tua.* Et multa similia habentur Ezech. 18 et 36; et Mich. 7: *Quis Deus similis tui,*

qui auferas iniquitatem, et transis peccatum reliquiarum plebis tue? et infra: *Deponet iniquitates nostras, et projiciet in profundum maris omnia peccata nostra.* In novo autem Testamento multa sunt similia testimonia. Optimum illud est quod adducit Concilium ex Epistol. ad Rom. 8: *Nihil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu.* Et 1 ad Corinth. 6, post enumerationem peccatorum, subdit Apostolus: *Hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis.* Et ad Ephes. 1, late describitur perfecta munditia, quæ fit per baptismum.

4. *Testimonia Redemptoris hoc deinde probant.* — Secundo, sunt optima illa testimonia, et ex eis sumitur efficacissima ratio, in quibus Christi redemptio et finis adventus ejus commendatur. Nam Jerem. 31, post illam promissionem: *Femina circumdabit virum, et post illam: Ecce dies venient, dicit Dominus, et feriam domui Israel et domui Juda sedus novum,* etc., additur: *Propitiabor iniquitati eorum, et peccati eorum non memorabor amplius.* Quod Paulus allegans ad Heb. 8 et 10 ait: *Quia propitius ero iniquitatibus eorum, et iniquitatum ac peccatorum eorum jam non recordabor amplius.* Unde Pet., Act. 10, generatim dixit: *Huic omnes Prophetæ testimonium perhibent, remissionem accipere per nomen ejus, omnes qui credunt in eum.* Et ita etiam in novo Testamento finis adventus Christi ad remittenda peccata fuisse dicitur, ut 1 Joan. 3: *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli,* quæ opera non sunt nisi peccata. Et ad Hebr. 9, dicitur: *Christus mortuus ad multorum exaurienda peccata:* imo cap. 4 dicitur etiam nunc sedere in celis, *purgationem peccatorum faciens;* et Joan. 4, de illo dixit Baptista: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi,* et ipsem Christus de se dixit: *Non veni vocare justos, sed peccatores.* Christus autem vere et perfecte, imo cum infinita abundantia et excessu munus suum redemptoris explevit; ergo impium est cogitare sanguinem Christi non vere et perfecte mundare homines a peccatis. Alioqui quomodo vera est illa exaggeratio Pauli: *Non sicut delictum, ita et donum, sed excedit beneficii magnitudo.* Delictum enim Adæ vere fecit homines peccatores; ergo multo magis meritum, et satisfactio Christi facit justos, et propter illa vere Deus nobis peccata remittit. Unde eleganter Bernardus, Epist. 190, in posteriori parte ejus, defendens Christi redemptionem, inquit: *Subjecit me illa causa secretior peccati, subduxit me illa ciliare potest.* Et Isai. 1, tractans similia verba: *Sicut nix dealbabuntur:* *Animam (in-*

datus sum, gratis non redimar? An peccatum in semine peccatoris, et non justitia in Christi sanguine? Nec patitur ratio æquitatis, ut ex æquo contendant, sed vincat necesse est spiritus carnem, ut sit efficacior causa, cuius est potior et natura, quo plus videlicet prospicit generatio secunda, quam prima nocuerit. Denique confirmat hoc Augustinus, in Enchir., cap. 25, simili antithesi ex Paulo desumpta, dicens: *Sicut in illo vera mors facta est, ita et in nobis vera remissio peccatorum; et sicut in illo vera resurrexio, ita et in nobis vera justitia, alludens ad illud Pauli ad Rom. 4: Mortuus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram.*

5. *Tertio, ex Patribus auctoritate eadem veritas illustratur.* — Tertio, possunt multa ex Patribus referri, sed in re clara, et quæ passim invenientur, sufficit pauca attingere. Augustinus saepè declarat, justificare impium, nihil aliud esse quam ex impio pium facere, impietatem tollendo, et pietatem per justitiam conferendo, conc. 4 in Psal. 30, et Epist. 120, cap. 20. Specialiter vero, lib. 1 contra duas Epist. Pelag., c. 13, adversus quemdam Pelagianum, qui catholicis imponebat quod dicerent baptismum non auferre crimina, sed radere, ait: *Quis hoc, nisi infidelis affmet?* *Dicimus enim baptismum dare omnium indulgiam peccatorum, et auferre crimina, non radere.* Similia fere habet Gregorius, l. 9, Epist. 39, circa finem: *Si qui sunt (ait) qui dicant peccata in baptismo superficie tenus dimitti, quid est hac prædicatione infidelius?* Ambrosius etiam, l. 6 in Lucam, in principio, sic inquit: *In eo justificatio Dei est, si non ad indignos et obnoxios, sed ad innocentes per ablutionem factos videatur, et justos, sua munera transtulisse.* Vocat autem innocentem, non eum qui nunquam peccavit, vel sub peccato fuit, sed eum qui per justitiam fit immunis a peccato; unde subjungit: *Ergo is qui peccat, et confitetur Deo peccatum, justificat Deum, cedens Deo vincenti, et ab eo gratiam sperans.* *In baptimate igitur justificatur Deus, in quo est confessio et venia peccatorum.* Similia habet in Psalm. 50: *Justificeris in sermonibus tuis;* et super alia ejusdem Psalmi verba: *Super nivem dealbabor,* dicit hoc fieri, quando culpa remittitur.

6. Similiter Chrysostomus, hom. 2 in eundem Psal.: *Sola gratia (inquit) sordes meas perfecte abstergere, ac nivis candorem mihi conciliare potest.* Et Isai. 1, tractans similia verba: *Sicut nix dealbabuntur:* *Animam (in-*

quit) adeo peccatorum eluvie squalentem, ut excepisse videatur tincturam nequitiae, non solum ab omni liberam malitia, sed et splendida reddit, et cum primis illustrem. Et optimo Theodore, in Psal. 31: *Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata: Ea (inquit) liberalitate utitur Deus, ut non modo remittat, verum etiam peccata obliteret, ita ut neque vestigia eorum remaneant.* Quod specialiter tradit de remissione, quae fit in Baptismo. Et inferius ponderat illa verba: *Et tu remisisti impietatem peccati mei, quod non dixit: Remisisti mihi peccatum, sed: Impietatem peccati mei. Hoc est (ait) non condigna pena peccatorum me punisti, verum excessum quidem peccati remisisti.* Denique Bernardus, d. Epist. 109, inde hoc confirmat, quod per justificationem reconciliamur Deo, juxta illud: *Reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus: Ubi reconciliatio (inquit), et remissio peccatorum. Nam si, dicente Scriptura, peccata nostra separant inter nos et Deum nostrum, manente peccato non est vera reconciliatio; in quo ergo remissio peccatorum? Hic calix, inquit, novi testamenti in meo sanguine, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum. Itaque ubi reconciliatio, ibi remissio peccatorum.* Quae verba, et apertis Scripturæ testimoniis, et optimis ratione, veritatem catholicam confirmant. Solent præterea Patres tractantes de baptismō, multis modis exaggerare perfectam remissionem peccatorum quam confert, quos Patres allegavi 3 tom. 3 part., d. 26, sect. 1, et alios hic refert Valentia. Respondendo denique sequenti objectioni hæreticorum, alia Patrum testimonia proferemus.

7. *Ratione tandem confirmatur. — Dilemma.* — *Probatur prima pars minoris.* — Ultimo argumentari possumus ratione, et potissima sumenda est ex gratia excellentia, qua homines justificantur, quæ quidem explicabitur in discursu sequentium capitum, declarando modum quo per gratiam peccata remittuntur. Nunc alia utor ratione, quia vel peccata non vere tolluntur per remissionem, quia Deus non potest illa destruere, vel quia non vult; neutrum autem dici potest sine magna stultitia et impietate; ergo. Probatur minor de potestate, quia remittere peccatum, non est facere ut peccatum commissum non fuerit commissum; nam hoc clare implicat contradictionem, et ideo fortasse dicitur Nahum 1, quod *Deus mundans non facit innocentem*, ut multi exponunt, licet alium possit habere sensum. Intelligendum ergo est, quia peccatum

transit actu, manet reatu, ut sæpe loquitur Augustinus, remittere peccatum nihil aliud esse nisi tollere seu destruere id quod manet ex actu peccati, quicquid illud sit; constat autem posse Deum auferre id quod actus peccati potuit introducere; tum quia non est potentius peccatum quam Deus; tum etiam quia in hoc nulla repugnantia excogitari potest. Alioqui peccatum semel commissum etiam in beatitudine maneret, contra illud Apocal. 21: *Non introbit in illam aliquid coquinatum;* tum denique quia homo, peccando, potest in se delere justitiam a Deo inditam; ergo multo magis Deus, justificando, poterit delere in justitiam quam in se fecit homo.

8. *Probatur secunda pars minoris.* — Altera vero pars minoris de voluntate probatur, quia est contra veritatem et justitiam Dei, qui hominibus peccatoribus remissionem promittit (si ad ipsum convertantur), et cum omni exaggeratione, qua explicari potuit vera remissio cum destructione peccati. Est etiam contra misericordiam Dei, quæ tunc magna ostenditur, quando magna peccata remittit, juxta illud Psal. 50: *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam; ut ibi Ambrosius et Theod. exponunt. Est præterea contra veram et copiosam Christi redemptionem; non enim venit Christus solum ut nos a poenis peccatorum liberaret, sed maxime ut malitiam ipsam et iniquitatem peccati a nobis auferret, ut testimonia superius adducta convincunt; et illud maxime ad Colos. 1: *Eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum filii dilectionis sue, in quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum;* et c. 2: *Et vos, cum mortui essetis in delictis, et præputio carnis vestrae, conciviscavit cum illo donans vobis omnia delicta.* Et similia frequenter leguntur, quæ in rigore vera non sunt, si Deus non vere et ex animo peccata remittit, neque id Christus ab ipso promeruit. Accedit quod nullo vel apparenti fundamento possunt duci hæretici ad negandum habere Deum istam voluntatem vere remittendi peccata, cum in ejus libertate posita fuerit, et nullibi contraria voluntatem revelaverit.*

9. *Hæreticorum falsitas.* — At vero hæretici doctrinam suam putant necessario consequi ex alio suo dogmate jam improbat, quod homines non justificantur per infusionem justitiae proprie, sed per imputationem alienæ. Specialiter autem hoc confirmant quoad remissionem peccatorum ex verbis Psal. 31: *Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quo-*

rum tecta sunt peccata; beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum. Ubi tria ponuntur verba, videlicet: *Remittendi, tegendi, et non imputandi*, et super eadem peccata cadere, et idem significare intelligunt hæretici; addita vero esse ad majorem explicationem, id est, ut per verbum tegendi explicetur verbum remittendi, quia scilicet illa remissio non fit auferendo peccatum, sed tegendo ipsum sub Christi justitia. Quomodo autem tegatur, per verbum *non imputandi*, declaratur, quia nihil est aliud nisi ad poenam et damnationem non imputari. Sicut etiam Ezech., 33, de peccatore agente poenitentiam dicitur: *Omnia peccata ejus, quæ peccavit, non imputabuntur ei.* Hanc autem esse vim verbi *non imputandi* in verbis David, suadent ex Paulo, Rom. 4 diligente: *Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam secundum propositum gratiae Dei; ubi verbum reputandi idem esse videtur cum verbo imputandi.* Unde colligunt justificationem fieri per imputationem justitiae Christi ex divino beneplacito et favore, quem nomine gratiae intelligunt. Ad hoc autem confirmandum inducit Paulus verba David, dicens: *Sicut et David dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert justitiam sine operibus: Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata, beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum;* sensit ergo Paulus nihil aliud esse remitti peccata, nisi propter imputatam justitiam Christi non imputari ad damnationem. Et inde etiam colligunt sensisse Paulum totam justificationem nostram in hujusmodi remissione, et in sola illa positam esse.

10. *Unde suum errorem colligant hæretici.* — *Responsio hæreticorum ad dilemma supra positum.* — Denique quod hic remissionis modis sit consequens ad modum justificationis per justitiam imputatam, collegisse videntur, vel ex eo quod justitia aliena, et extrinsecus imputata, sicut non potest hominem vere et intrinsece bonum reddere, ita nec potest intrinsecam malitiam ab illo auferre, sed ad summum potest valere, ut ad novum nocumentum, malum scilicet poenæ, illi non imputetur; vel ex eo quod putant omnem justitiam nostram, seu in nobis existentem, esse defectuosam et peccaminosam. Illi enim censent omnia opera nostra esse mala, et de se poena digna, nisi propter fidem non imputentur. Præter hanc enim justitiam operum, vel non cognoscunt aliam internam inhærentem ha-

bitualiter, vel nolunt esse magis puram quam sint ipsa opera, ideoque concludunt non posse valere ad remissionem peccati perfectam, et (ut ita dicam) per eradicationem ejus, sed necessariam esse externam justitiam per fidem applicatam, ut ipsam opera ad ultionem non imputentur. Unde ad dilemma propositum a nobis, an hæc remissio sit imperfecta, vel quia Deus non potest concedere perfectiorem, vel quia non vult, respondere possunt potuisse quidem Deum plene tollere peccatum, si hominem ad statum originalis justitiae, vel alium perfectiorem restituere voluisse, tamen ex suppositione, de qua nobis constat, quod noluit ab eo auferre concupiscentiam et peccati fomitem, hoc ipso necessario noluisse peccatum radicus tollere, quia relinquentia concupiscentiam, et peccatum relinquit, et radicem, unde cætera opera inficiuntur et fiunt peccata; unde consequenter fit ut etiam priora peccata radicus evelli non possint, quamdui concupiscentia in nobis manet.

11. *Davidis verba exponuntur.* — Ad primam hujus objectionis partem imprimis dicimus, cum in verbis David unum sit proprium et aliud metaphoricum, potius esse verbum proprium in sua proprietate accipiendo, et ad illam trahendam esse alterius verbi metaphoram, quam e converso ex uno metaphorico verbo sumendam esse licentiam ad omnia metaphorice et improprie interpretanda, cum sit regula generalis, interpretandam esse Scripturam cum proprietate, quoad fieri possit. Cum ergo verbum *remittendi* proprium sit, et in rigore significet ablationem peccati, hoc intelligendum est significatum esse a David in illis primis verbis: *Beati. quorum remissae sunt iniquitates.*

12. *Prima Patrum expositio in verba psalmi citata.* — Duobus ergo præcipue modis illa tria verba exponuntur a Patribus, et in utroque modo est inter eos aliqua varietas.